

Memòria històrica

1937. Leningrad rep els orfes espanyols

REBUDA • El 'Pravda' recollia, l'octubre del 1937, l'arribada a l'URSS dels nens espanyols **VÍCTIMES** • Van patir la Guerra Civil i la invasió dels nazis

Anton Reixetov
SANT PETERSBURG

La crueltat de qualsevol guerra civil difícilment es pot menystenir. I aquells que són més vulnerables —dones, nens i persones grans— són els qui pateixen més. Avui, voldria parlar sobre els nens espanyols i catalans que van ser forçats a deixar la seva terra durant la Guerra Civil espanyola.

En total, prop de 30.000 infants de la República van ser evacuats d'una Espanya destruïda per la guerra, la majoria d'ells a França i el Regne Unit. I uns 3.000 es van trobar fent milers de quilòmetres des de Madrid, Barcelona, Bilbao i Oviedo fins a la Unió Soviètica. És un tema molt estudiat i investigat, amb dotzenes d'articles acadèmics, llibres i documentals, però avui ens agradaria centrar-nos en un article: *Nens espanyols arriben a Leningrad*, publicat al *Pravda*, el diari soviètic més important, el 4 d'octubre del 1937.

“Una franja escarlata de llum va esclatar a la matinada al golf de Finlàndia. El vaixell *Kooperatsia* al port. Prop de sis mil nens, els heroics lluitadors d'Astúries, Bilbao o Santander són a bord. Tot i que és encara molt aviat, dotzenes de nens són a coberta i saluden contents amb les mans. Els ciutadans de Leningrad que pugen a bord senten sonores veus de nens que els arriben de tots costats: «visca Rússia», «visca Stalin», criden.

Els últims disset dies, els nens han estat a Gijón, esperant per ser evacuats. Només dos dies no van ser bombardejats. Les bombes de l'aviació els queien entre dos i quatre cops cada dia. Amos i Mario Menéndez segur que creixeran amb fúria contra els seus enemics. Tots dos han experimentat el dolor de perdre un ésser estimat. El seu pare, asturià, ha perdut la vida al front de guerra i la mare ha estat afusellada pels feixistes a Oviedo. Els feixistes també han mort el pare de la nena de sis anys Victorina Fernández. A la nit, escenes de gran emotivitat transcorren a les cabines del vaixell, quan els nens treuen les fotografies dels seus pares de les motxilles i les besen mentre ploren.

Дети республиканской Испании, эвакуированные из Хихона во Францию и оттуда в СССР. На снимке: испанские дети в каюте теплохода «Феликс Дзержинский» по дороге в Ленинград.

Alguns dels nens arribats a Rússia en el vaixell 'Félik Dzerjinski' l'any 1937, en una fotografia apareguda al 'Pravda'. A la dreta, documentació de Fernández López, un dels nens 'rusos', que va esdevenir heroi soviètic.

Al port, decorat amb banderes de colors, l'orquestra toca solemnement i amb alegria. Una nena dels pioners entrega un ram de flors als seus camarades espanyols, que responen amb crits de joia i amb cançons. De cop, els nens senten una salutació en la seva llengua materna, procedents dels mariners d'un vapor espanyol. La rampa baixa i, en grups petits, els nens espanyols baixen fins a tocar sòl soviètic. Són benvinguts amb aplaudiments i petons.

Unes hores després, el vaixell *Félik Dzerjinski* arriba a port. A bord també hi ha centenars de nens espanyols. Un total de 1.100 de petits ciutadans espanyols han arribat en els dos vaixells. Tots aquests nens s'estan, de moment, a Leningrad. Després de banyar-se i de ser examinats pels metges, han estat allotjats en orfenats i en internats.

Tots han rebut roba nova, sabates i roba interior. Quatre-cents viuran a Leningrad. La resta marxarà cap a altres ciutats soviètiques d'aquí pocs dies.”

Menys de quatre anys després d'aquest episodi, milers de bombes alemanyes cauran sobre la nova llar d'aquests joves espanyols. Leningrad patirà un setge de 900 dies. I al costat dels nazis, participaran en el setge els soldats espanyols de la Divisió Azul.

Els espanyols soviètics seguiran diferents camins en la seva vida, però la història de José Ramón Fernández López sembla una de les més simbòliques. Va arribar a la Unió Soviètica en l'esmentat vaixell *Kooperatsia*. Com la resta de nens republicans, va viure en un orfenat a l'avinguda Nevski, al centre neuràlgic de Sant Petersburg. Quan els nazis van envair la Unió So-

viètica, Fernández López es va unir voluntàriament a l'exèrcit en una unitat de reconeixement, en què va portar a terme nombroses missions amb èxit a la línia del front, amb la captura d'informants importants.

La contribució de Fernández López a la victòria soviètica va ser molt valorada pels bolxevics, que li van atorgar nombroses condecoracions, incloses les medalles per la Defensa de Leningrad, de la Defensa del Transàrtic Soviètic i de la Victòria contra l'Alemanya Nazi. Després de la guerra, va treballar d'enginyer electromecànic a Riga, es va casar i va tenir fills.

Anys més tard, va recordar aquells temps: “Vaig anar a Espanya en nombroses ocasions després de la mort de Franco. Quan ens reuníem amb els amics que també havien tornat, cantàvem cançons soviètiques sota les oliveres. Per a nosaltres, era impossible oblidar tot això que la Unió Soviètica havia fet per nosaltres, fills i filles de la República. Per a mi,

la URSS no és només el lloc de residència, sinó la meua veritable mare pàtria que he defensat amb una arma a les meves mans. Tinc una magnífica feina que m'agrada i mantinc una forta amistat amb els companys de la fàbrica” (declaracions al diari *Sotsialistitxeskaja Industrija*, 28 d'agost del 1983).

Mai no sabrem què hauria estat de les vides de Fernández López i dels centenars de milers de nens espanyols si no hi hagués hagut la Guerra Civil. Molts d'ells van fer una contribució significativa a les economies i cultures d'altres països.

De tota manera, mai no oblidarem les raons per què els fills i filles de Catalunya, el País Basc i d'altres indrets de l'Estat espanyol van trobar lluny de casa una nova pàtria que els va donar refugi.

Anton Reixetov és arxiver en cap del departament de publicacions de premsa de la Biblioteca Nacional de Rússia a Sant Petersburg.

El Senat francès aprova el passi sanitari

Redacció
PARÍS

El Senat francès va aprovar, ahir, el projecte de llei del govern d'Emmanuel Macron que preveu introduir l'obligació que els sanitaris es vacunin i amplia l'ús del certificat sanitari als llocs públics després d'introduir-hi nombroses modificacions. El text va passar a una comissió mixta de diputats i senadors, que han de discutir les noves esmenes abans de l'adopció definitiva de la norma.

Entre les principals modificacions de la cambra alta destaca el condicionament de l'ús d'aquest certificat al fet que estigui en vigor l'estat d'emergència sanitària, prorrogat fins al 31 d'octubre. El passi sanitari exigeix per accedir a bars, cafès, restaurants i transports de llarg recorregut, a més de museus, monuments i sales culturals, on ja es demanava, que s'estigui vacunat, s'hagi passat la malaltia o es tingui un resultat negatiu en el test de coronavirus en les 48 hores anteriors a l'activitat desitjada. Els senadors han retirat la necessitat de presentar el certificat en centres comercials. ■

Alemanya no descarta restriccions als no vacunats

Redacció
BERLÍN

El ministre alemany de la Cancelleria, Helge Braun, assegura que el govern federal no descarta, si es manté la tendència a l'alça de les infeccions, que hi hagi restriccions per als no vacunats i llibertats que només puguin gaudir els qui tinguin la pauta completa de la vacuna. En declaracions al *Bild am Sonntag*, Braun va advertir que, en cas que continuï pujant el nombre d'infeccions, els no vacunats hauran de tornar a reduir els contactes, malgrat l'estratègia de tests massius d'Alemanya. ■